

Tarık Tezel*

TÜKETİCİYE ÇİĞ SÜT SATIŞI YASAL HALE GELMEMELİ

Küçük Miktarlardaki Çiğ Sütün Doğrudan Arzına Dair Yönetmelik Taslağı, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından görüşe açılmıştır. Söz konusu yönetmelik taslağının amacı, süt üreten hayvancılık işletmecisi tarafından son tüketiciye veya son tüketiciye doğrudan satışını yapan yerel perakendecilere küçük miktarlardaki çiğ sütün arz edilmesine ilişkin hususları belirlemektir.

Taslağa göre, inek sütü için günlük 5000 litre, diğer türlerden elde edilen sütler için ise 150 litreye kadar çiğ süt, süt üreten hayvancılık işletmecisi tarafından son tüketiciye ve/veya yerel perakendecilere arz edilebilecektir.

Söz konusu taslak ile ilgili SETBİR olarak görüşlerimizi Bakanlığa ilettik. Görüşlerimizi burada da kısaca aktarmakta fayda var.

Ülkemizde üretilen çiğ sütün elde edildiği ineklerin tamamının hayvan hastalıkları yönünden kayıt altında olmadığı, üretilen çiğ sütün büyük kısmının toplam canlı sayısı ve somatik hücre sayısı yönünden AB normlarının üzerinde olduğu bir gerçektir.

Çiğ sütün bu şartlarda satışının yapılması, gıda güvenliği, insan ve toplum sağlığı açısından riskler arz edecektir.

Çiğ sütün üretildiği hayvancılık işletmesinden perakendeciye ve son tüketiciye arzı sırasında, hijyen kuralları ve soğuk zincirdeki bozulmalar kaynaklı patojen mikro-organizmalarda artış ve bu durumun getireceği hastalık riskleri bulunmaktadır.

Çiğ sütte bulunabilecek Aflatoksin M1, antibiyotik gibi kalıntı içerebilecek sütlerin kullanımı durumunda insan sağlığı ve gıda güvenliği açısından risk arz edecektir.

Otomatik makinalardaki çiğ süt satışı da temizlik, hijyen ve gıda güvenliği açısından riskler içermektedir.

Çiğ süt satışının yasal hale gelmesi, sokak sütçülüğünü ve merdiven altı üretimi de yasal hale getirecektir.

EFSA'nın çiğ sütle oluşabilecek biyolojik tehlikeler (BIOHAZ) panelindeki uzmanların müşterek görüşü çiğ sütün an olarak Campylobacter, Salmonella ve Shiga, toksin üreten Escherichia coli (STEC) gibi tehlikeli ve zararlı bakterilerin kaynağı olabileceğidir ve çiğ süt tüketiminin tehlikeleri konusunda tüketicilerle çok iyi bir iletişim kurulması gerekliliğinin olduğudur.

Bebekler, çocuklar, hamile kadınlar, yaşlılar ve bağışıklık sistemi zayıflamış kimseler çiğ süt tüketimi sonucu hastalanma riski ile daha fazla karşı karşıya kalmaktadır.

AB'de çiğ süt kalite ve hijyen standartları çok sıkı olmasına ve bu standartlara uyum çok yüksek oranda olmasına rağmen AB ülkelerinin çoğunda çiğ süt satışı yasak veya kısıtlı şartlar altındadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde ise bazı eyaletlerde satışı yapılmakta ise de FDA tarafından çiğ süt satışı illegal olarak değerlendirilmektedir.

Bu taslaktaki işletme anlayışındaki farklılık nedeni ile "zati ihtiyaç amaçlı işletmecilik" de bu tanımın içine girdiği için ticaretin kurallarından olan maliyet için faturalama defter tutma gelir ve gideri belgelendirerek fiyatlandırma ve satış fiyatı belirlemek zorlaşacak tüketicinin gerçek bilgilere ulaşması ve değerlendirme yapması zorlaşacaktır.

Yönetmelik taslağında tanımlandığı şekli ile bir hayvanı olan bir süt üreticisi dahi ticari amaçlı süt işletmecisi sayılabilecek ve böylelikle yasal olmadığı halde fiilen sürmekte olan kapı kapı dolaşarak süt satışı legal hale gelmiş olacaktır.

Bu yönetmelik taslağı bu hali ile onaylanırsa çok az miktarlardaki bir çiğ süt (örneğin bir güğüm süt) tamamen açıkta üretici tarafından doğrudan tüketicinin evinin kapısına kadar götürülerek satılabilecektir.

Otomatik satış makinelerinde satış için süt +4 °C'de soğutuculu taşıyıcılarla satış makinelerine kadar götürülecektir. Bu işlemde 200 km bir yarıçap içinde 1- 5000 litre süt açık olarak taşınabilecek, otomatik satış makinelerinde 48 saat içinde satılabilecektir. Bu makinelerin temizliği ve makine içi hatlardaki bakteriyel yükün ise kimin tarafından kontrol edileceği ve nasıl bir hijyen garantisine altına alınacağı bilinmemektedir.

5.000 litre küçük miktarlarda çiğ süt tanımı içine girmemelidir. Ülkemizde günlük olarak bu miktardaki çiğ sütünü işleyerek süt ürününe çeviren binlerce tesis vardır.

Tüm bu yukarıda sayılan sebeplerden dolayı, ülkemizde çiğ süt üretiminin tamamının hayvan hastalıkları, toplam canlı sayısı ve somatik hücre sayısı bakımından AB normlarına ulaşıncaya kadar çiğ sütün satışının yasal hale gelmemesi gerekmektedir.^[5]

* Türkiye Süt, Et, Gıda Sanayicileri ve Üreticileri Birliği (SETBİR) Başkanı